

IZVJEŠĆE O STANJU AUSTRALSKIH OVACA NA PODRUČJU REPUBLIKE HRVATSKE

I. Katalinić

Ovce - poklon hrvatske dijaspe iz Australije i Novog Zelanda

Zaslugom hrvatske dijaspe iz Australije i Novog Zelanda doplovio je dana 23. ožujka 1995. godine brod s donacijom od 5829 ovaca, pasmine Corriedale, Comeback, Crossbreed I i Pool Dorset te ovnovi pasmine Border Leicester, u luku Bršica (Istra).

Organizaciju prihvata i raspodjele ovaca obavilo je Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva.

Sektor poljoprivredne savjetodavne službe pri Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva bio je direktno uključen u cijeli tijek akcije, od anketiranja potencijalnih gospodarstava do konačnog njihovog izbora za prijem.

Ukupno je bilo podnijeto preko područnih jedinica Sektora poljoprivredno savjetodavne službe zahtjeva za 28346 ovaca i 119 ovnova od 598 zainteresiranih obitelji.

U odnosu na ukupno prispjele zahtjeve vidljiv je bio veliki interes za uzgoj ovaca.

Kod raspodjele ovaca iz luke Bršica i dalje za njihov smještaj u karantene pomogli su i stručnjaci Hrvatskog stočarskog selekcijskog centra i "Astrc Agrimexa" iz Zagreba.

Raspored ovaca po pasminama i po županijama

Na temelju prispjelih podataka iz MPŠ-Područnih jedinica Poljoprivredno savjetodavne službe po županijama do 15. siječnja 1996. god. uginulo 1046 ovaca (24,8%) od 4216 komada koje su bile evidentirane i rasporedene po obiteljskim farmama. Od doniranih ovaca samo ih se 1336 ojanjilo (31,69%) što potvrđuje da je manje od trećine stada došlo brede iz Australije. Kod većeg broja stočara nije bilo dovoljno domaćih ovnova ili ih nisu bili u materijalnoj mogućnosti nabaviti od jesenjskog mrkanja ovaca. Broj žive janjadi je 1269 komada ili 94,9% od ukupnog broja janjenja. Uginulo je 569 janjadi (44,83%). U izvještaju je utvrđeno da je uginulo 11 australskih ovnova ili 32,35% evidentiranih rasplodnjaka.

Dr. Ivan Katalinić, dipl. ing. agr., Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, Sektor poljoprivredne i savjetodavne službe, Republika Hrvatska

I. Katalinić: Izvješće o stanju australskih ovaca na području Republike Hrvatske

Tablica 1. - RASPORED AUSTRALSKIH OVACA PO PASMINAMA I PO ŽUPANIJAMA

Županija	ZA RASPODJELU														
	Corrie-dale		Come-back		Poll dorset		Cross breed	B. letce-ster	Corrie-dale						
	M	Ž	M	Ž	M	Ž			Ž	M	M	Ž	M		
1. Istarska			1	250											
2. Karlovačka						250									
3. Zadarsko-kninska			2	300										9	
4. Ličko-senjska						19		830	2					20	
5. Vukovarsko-srijemska			2	244					2						
6. Osječko-baranjska	1	104		178		1									
7. Splitsko-dalmatinska			2	240										25	
8. Virovitičko-podravsko				200											
9. Brodsko-posavska				150											
10. Zagrebačka	1	321	3	186		22									
11. Sisačko-moslavačka			1	70											
12. Požeško-slavonska	1	100		200					2						
13. Dubrovačko-neretvanska				180								3	114		
14. Bjelovarsko-bilogorska				200		1		100							1
15. Primorsko-goranska				200											
16. Šibenska														15	
UKUPNO:	3	525	11	2598	43	-	1180	6		3	183	1			

Tablica 2. - RASPORED AUSTRALSKIH OVACA PO ŽUPANIJAMA NAKON ZAVRŠENE KARANTENE

ŽUPANIJA	KARANTENA						Broj držaoca	RASPOREĐENO		
	Ulaz. kom		Ukup.	Gubici kom.		M		Ž	Svega	
	M	Ž		Izgub.	Uginuli					Ukupno
1. Istarska	1	250	251	3	3	15	3	232	235	
2. Karlovačka		250	250	1	2	3	6	247	247	
3. Zadarsko-kninska	2	300	302	8	2	10	12	290	292	
4. Ličko-senjska	21	830	851	6	6	74	18	808	826	
5. Vukovarsko-srijemska	4	244	248	3	3	11	4	241	245	
6. Osječko-baranjska	2	282	284	1	1	9	4	265	269	
7. Splitsko-dalmatinska	2	240	242	1	1	19	2	236	238	
8. Virovitičko-podravsko		200	200	1	1	5		199	199	
9. Brodsko-posavska		150	150			8		150	150	
10. Zagrebačka	25	509	534	1	9	10	18	500	524	
11. Sisačko-moslavačka	2	68	70			2	2	68	70	
12. Požeško-slavonska	3	300	303	2	2	7	3	298	301	
13. Dubrovačko-neretvanska		180	180	1	1	6		179	179	
14. Bjelovarsko-bilogorska	1	300	301			7	3	298	301	
15. Primorsko-goranska		200	200			5		200	200	
16. Šibenska										
UKUPNO:	63	4303	4366	11	30	41	197	65	4211	4276

*uključeno i 100 janjadi

I. Katalinčić: Izvješće o stanju australskih ovaca na području Republike Hrvatske

DONACIJA ZA POZNATE					UKUPNO								
Come-back	Poll dorset		Cros breed	Janjci	Come-back	Poll dorset		Cross breed	B. Letce-ster	Janjci	Corriedale		
	Ž	M				Ž	M				Ž	M	M
							1	250					
	1								250				
40	3	10	87	100	9	2	300	1					
6					20		40	22	10	917	2	100	
						2	250				2		
	4		10		1	104	178	1					
15	1				25	2	240	4		10			
	2		70				215	1					
							150	2		70			
					1	321	186	22					
							70						
	1		4		1	100	200					2	
10					3	114	180	1		4			
11	2						210	1		100			
	1						211	2					
82	15	10	171	100	6	708	12	2680	58	10	1351	6	100
SVEUKUPNO;						13			18	40	800	9	
					6	721	12	2680	76	50	2151	15	100

NERASPOREĐENO			STANJE						DONACIJA		
Kast.	Boles.	Svega	M	Ž	Kast.	Bol.	Svega	M	Ž	Ukup.	
13		13	3	232	13		248				
				247			247				
7	1	8	2	282	7	1	292	1	9	10	
5	14	19	18	808	5	14	845	3	257	260*	
			4	239	2		245		6	6	
14		14	4	265	14		283				
3		3	2	236	3		241	4	35	39	
				194	5		195		16	16	
				150			150	2	70	72	
12	7	19	17	484	13	10	524				
			1	68	1		70				
			3	298			301				
				178	1		179	4	118	122	
			3	296	2		301	1	10	11	
				197	3		200	2	11	13	
								1	15	16	
54	22	76	57	4174	69	25	4325	18	546	565	

Tablica 3. - BROJNO STANJE OVACA IZ AUSTRALIJE NA DNE 15. 01. 1996. GODINE PO ŽUPANIJAMA I UKUPNO

Županija	Broj ovaca 15.01. 1996.	Uginulo		Broj janje nja	Rođeno janjadi kom	Uginulo janjadi		Broj ovnova 15.01 1996.	Uginulo	
		kom	%			kom	%		kom	%
Istarska	225	25	10	24	23	8	34.8	3	1	-
Karlovačka	205	42	17.0	82	82	23	28.0	-	-	-
Zadarsko-kninska	128	157	55.1	79	79	43	54.4	2	-	-
Ličko-senjska	666	158	19.2	343	282	158	56.0	19	8	42.1
Vukovarsko-srijemska	211	28	11.7	103	103	23	22.3	2	2	50
Osječko-baranjska	195	70	26.4	98	98	53	54.1	-	-	-
Splitsko-dalmatinska	205	31	13.1	113	103	52	46.0	4	-	-
Virovitičko-podravska	168	25	12.9	26	26	5	19.2	-	-	-
Brodsko-posavska	110	40	27.9	23	21	11	52.3	-	--	-
Zagrebačka (HVIDRA)	234	250	51.6	135	130	55	42.1	-	-	-
Sisačko-moslavačka	44	26	37.1	17	17	6	35.3	-	-	-
Požeško-slavonska	216	82	27.5	118	122	70	57.3	-	-	-
Dubrovačko-neretvanska	168	10	5.9	35	35	18	50.0	-	-	-
Bjelovarsko-bilogorska	213	77	26.6	69	70	30	42.9	2	-	-
Primorsko-goranska	182	25	12.07	71	78	14	17.9	2	-	-
UKUPNO	3170	1046	24.8	1336	1269	569	44.83	34	11	32.35

Na temelju snimljenog stanja doniranih ovaca po županijama može se sistematizirati uzrok problema u fazi adaptacije sljedećim činjenicama:

1. Sve australske pasmine ovaca koje su donacijom došle u Hrvatsku imale su zdravstvene poteškoće.
2. Obiteljska gospodarstva koja su primile donirane ovce nisu objektivno imala potrebne smještajne uvjete u nastambama, odgovarajuće pašnjačke površine i kvalitetnu spremljenu zimsku hranu.
3. Izabrana obiteljska gospodarstva predstavljaju kategoriju siromašnijih farmi ili čak prognanika, koji nisu imali materijalne mogućnosti ulaganja u razvoj ovčarstva, kroz poboljšanu hranidbu ili liječenje.
4. Ovčari u našim prilikama vrlo teško prihvaćaju nove tehnologije uzgoja i držanja, a posebice liječenja ovaca. Veterinar se uglavnom zove kad dođe do masovnijeg ugibanja ovaca.
5. Tradicionalni oblik ovčarenja je veoma prisutan, što se očituje u tome, da se uglavnom drži domaća pramenka, koja je otporna na bolesti, niskih je proizvodnih svojstava i može preživjeti na vrlo oskudnoj hranidbi. U tim relacijama nemoguće je održati intenzivne pasmine, pogotovo ovce s finom merino vunom, koje su vrlo zahtjevne i vrlo osjetljive.
6. Uzgoj merino ovaca radi poboljšanja pasminskih osobina naše pramenke pod nazivom "merinizacija", kao veliki državni zadatak starog sustava, nije uspio niti krajem četrdesetih niti pedesetih godina u Republici Hrvatskoj. Utrošena su ogromna sredstva bez gospodarskog i stručnog efekta.

7. Prema dosadašnjim rezultatima u oplemenjivanju domaće pramenke u brdsko-planinskom području pokazala je njemačka pasmina Wurtemberg, a za poboljšanje mliječnosti u mediteranskom području talijanska pasmina - Sardinjska ovca.
8. U nizinskom području Hrvatske, uz riječne tokove, postignuti su slabi rezultati zbog prisutnog metilja i drugih crijevnih parazita na pašnjacima, koji se ne uređuju i ne zaštićuju od spomenutih parazita. To je jedan od razloga što nema ovčarske tradicije u tim područjima, a to je potvrdio i ovaj pokušaj. MPŠ-Poljoprivredna savjetodavna služba je ukazivala na ove opasnosti, ali interes stradalih gospodarstava za obnovom bila je iznad ovih spoznaja.
9. Kod svih australskih pasmina ovaca zdravstvene poteškoće nastale su početkom jesenjskih kiša koje su uzrokovale upale pluća, zbog velike količine natopljene vode na ovčjem runu. Praktički su ovce imale hladni vodeni omotač oko tijela koji se nije mogao osušiti zbog niskih temperatura i dugotrajnih kiša u tom dijelu godine u Hrvatskoj.
10. Loši rezultati postignuti su s uzgojem janjadi zbog njihovog visokog mortaliteta. Ovčari navode da razloge uginuća treba tražiti u maloj mliječnosti ovaca i neotpornosti janjadi.

Zaključak

Na temelju navedenih činjenica i sadašnjeg stanja koje se ne popravlja, a iz razgovora s veterinarskom službom na terenu i znanstvenim djelatnicima iz stočarstva, dolazi se do zaključka da bi bilo rizično daljnje razmišljanje o uvozu australskih pasmina ovaca. Ovaj pokušaj je vrijedan pažnje naše dijaspore iz Australije i Novog Zelanda, koji su pokušali pomoći obnovi ratom opustošenog hrvatskog doma. Postignute rezultate ne treba proglašavati negativnim, oni su pozitivna spoznaja za širu stručnu javnost u kojem uzgojnom i selekcijskom pravcu može ići naše ovčarstvo.